Ушбу сонда:

2-3 2005 ЙИЛ УЧУН ЖАМОА ШАРТНОМАЛАРИНИ ТУЗИШ БЎЙИЧА ТАВСИЯЛАР

4 ШАНБА – ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ. ОЛИЙ БАХТ

ГАЗЕТА 1991 ЙИЛ 21 МАРТДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ISHONCH

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

2005 йил 15 январ, шанба № 9 (1850)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

Миришкор туманидаги Жейнов қишлоғи неча асрлардан буён ўзининг араби гиламларию заргарлик маҳсулотлари, қоракўл қўйлари билан машҳур бўлган. Ҳар йили 9 минг тоннадан ошириб пахта ҳосили етиштираётган «Жейнов» ширкат хўжалигининг бош қўрғони бўлган мазкур қишлоқ эндиликда ўзининг сут маҳсулотлари билан ҳам донг таратди. Исроил давлати технологияси асосида сутни қайта ишлаш кичик корхонаси хўжалик ҳисобига харид қилинди. Суткасига икки тоннадан ортиқ сутни қайта ишлаш қувватига эга бўлган бу кичик корхона қисқа вақт ичида ўз сарф-харажатларини қоплаб, фойда ҳисобига фаолият кўрсатяпти.

Айни пайтда корхонада ўн турга яқин сут маҳсулотлари ишлаб чиқарилмоқда. Айниқса, «Жейнов» тамғаси билан тайёрланаётган пишлоқларга талаб ниҳоятда катта.

Суратларда: Миришкор туманидаги «Жейнов» сутни қайта ишлаш кичик корхона цехида; операторлар (чапдан) Гулчинор Ёмғирова, Муяссар Нафасова ва Гулбаҳор Расулқулова ўзлари тайёрлаган сут маҳсулотларини намойиш қилмоқдалар.

Ш.ШАРОПОВ (ЎзА) олган суратлар

МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

14 январ куни Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Уни комиссия раиси Б.Мустафоев бошқарди.

Мажлисда 2005 йил 9 январда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлари сайлови бўйича такрорий овоз бериш натижалари кўриб чиқилди. Такрорий овоз бериш даврида сайланган Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг 58 депутати рўйхатга олинди.

Таъкидландики, 2004 йил 26 декабрдаги сайлов ва 2005 йил 9 январдаги такрорий овоз бериш натижаларига кўра Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг барча - 120 депутати сайланди ва рўйхатга олинди.

Сайловларда 489 депутатликка номзод, шу жумладан, сиёсий партиялардан - 435 киши ва сайловчиларнинг ташаббускор гуруҳларидан мустақил номзодлар - 54 киши иштирок этди. Сайловларда фуқаролар фаол қатнашди. 2004 йил 26 декабрдаги асосий сайловда 12197159 (85,1 фоиз) сайловчи, жорий йил 9 январида эса 5400000 дан ортиқ киши ёки такрорий овоз беришда иштирок этиш ҳуқуқига эга сайловчиларнинг қарийб 80 фоизи қатнашди. Сайловлар натижасида Ўзбекистон Либерал-демократик партияси сайловчиларнинг энг кўп овозини олди, бу партиядан депутатларнинг 34,2 фоизи сайланди; Ўзбекистон Халқ демократик партиясидан депутатларнинг 23,3 фоизи сайланди. Шунингдек, Фидокорлар партиясининг 18 аъзоси, «Миллий тикланиш» партиясининг 11 аъзоси, «Адолат» партиясининг 10 аъзоси сайланди.

Сайловлар Қонунчилик палатасидаги ўринлар учун сиёсий партиялар ўртасидаги кескин рақобат кураши муҳитида ўтди. Округларнинг деярли 77 фоизида бир депутатлик мандати учун 4 тадан 6 тагача номзод кураш олиб борди. Жумладан, 55 та сайлов округида бир депутатлик мандати учун тўрттадан, 32 округда бештадан, 5 та округда олтитадан номзод курашди. Бундан ташқари, 5 та сайлов округида бир депутатлик мандати учун иккитадан, 23 та округда учтадан номзод баҳслашди. Партиялар қонунчиликда кўзда тутилган сайловолди ташвиқотини олиб бориш имкониятларидан тўлиқ фойдаланди.

Сайловолди баҳс-мунозаралари, овоз бериш натижалари шундан далолат бермоқдаки, сайловчилар демократик йўналишдаги ижтимоий-сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштиришнинг муайян муаммоларини ҳал этишга қаратилган сайловолди дастурларига ҳамда номзодларнинг уларни амалга оширишда фаол иштирок этиш қобилиятига кўпроқ хайрихоҳ бўлди. Бунда номзодларнинг аввалги кўрсатган хизматлари, эгаллаган лавозимлари эътиборга олинмади. Сайланган депутатлар орасида фақат 18 киши (15 фоиз) илгари Олий Мажлис депутати бўлган.

Олдинги сайловлардан фарқли ўлароқ, бу гал ўз номзодларини ҳимоя қилишда сиёсий партиялар ва ташаббускор гуруҳлар кузатувчилари катта фаоллик кўрсатди. 30 мингдан ортиқ маҳаллий кузатувчининг саъй-ҳаракати сайлов қонунчилигига қатъий риоя этилишини таъминлашда муҳим омил бўлди.

Сайлов кампанияси жараёни сиёсий партиялар томонидан кўрсатиладиган номзодларнинг камида 30 фоизи хотин-қизлар бўлиши шартлиги тўғрисидаги қонунчиликда белгиланган тартиб ижобий аҳамият касб этганлигини намоён қилди. Қонунчилик палатасига номзоди қўйилган хотин-қизлар - жами 159 киши - кучли интилувчанлик ва юксак профессионализмни намойиш этди, сиёсий етуклик, ақл-заковатда рақибларидан қолишмади. Натижада Қонунчилик палатасига сайланган депутатларнинг қарийб 18 фоизини хотин-қизлар ташкил этди, бу эса 1999 йилда Олий Мажлисга бўлган сайловлардагидан икки ярим баравар кўпдир.

Сайловчиларнинг ташаббускор гуруҳларидан номзодларнинг сайловда иштирок этишига оид қонунда белгиланган ҳуқуқи ўзининг долзарблиги ва мақбуллигини тасдиқлади. Фуқаролар томонидан бевосита кўрсатилган мустақил номзодлар катта фаоллик намоён этиб, сиёсий партиялар номзодлари билан муносиб рақобатлашди, натижада ташаббускор гуруҳлардан кўрсатилган 54 номзоддан 14 киши депутатликка сайланди. Шундай қилиб, Қонунчилик палатасига сайланган депутатлар орасида улар 11,6 фоизни ташкил этди.

Янги сайланган депутатлар корпусининг таркибида Қонунчилик палатасининг профессионал хусусияти ўз аксини топган. Сайланган депутатлар орасида 18,3 фоизи - юристлар, 21,7 фоизи - иқтисодчилар. Айни пайтда қуйи палатада жамиятнинг деярли барча ижтимоий қатламлари вакиллари бор. Депутатларнинг 10 фоизи саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа соҳаси вакиллари, 7,5 фоизи қишлоқ хўжалиги вакиллари, 12,5 фоизи тадбиркорлар, 20 фоизи таълим, фан, маданият ва соғлиқни сақлаш соҳаси ходимларидир. Депутатларнинг қарийб 16 фоизи - нодавлат нотижорат ташкилотлар вакиллари.

Сайлов кампанияси даврида парламентдаги ўринлар учун кураш олиб борганлар ўртасида ҳам, сайловчилар орасида ҳам миллатлараро хусусиятга эга ҳеч қандай салбий ҳолат кузатилмади, миллатлараро асосда ҳеч бир қарама-қаршилик ёки зиддият чиқмади. Сайланган депутатлар орасида қарийб 91 фоизи ўзбеклар, 9 фоиздан ортиғи қорақалпоқ, қозоқ, тожик, туркман, рус, татар ва украинлардир.

Мажлисда сайлов комиссиялари ва участкалари иши аниқ, профессионал амалга оширилгани таъкидланди. Сайлов қонунчилигининг жиддий бузилиш ҳоллари кузатилмади. Айрим қоидабузарликлар, жумладан оила аъзолари учун ҳам овоз беришга уриниш ва шу каби бошқа англашилмовчиликлар ўз вақтида аниқланди ва олди олинди. Бундай ҳоллар овоз беришнинг бориши ва натижаларига таъсир кўрсатмади.

Мажлисда алоҳида қайд этилдики, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига сайловлар очиқ ва ошкора руҳда ўтди. Сайлов кампанияси жараёнини мамлакатимизнинг 493, хорижнинг 107 оммавий ахборот воситаси ёритиб борди. Сайловда дунёнинг 40 га яқин мамлакатидан 228 хорижий кузатувчи, жумладан МДҲ, ЕХҲТ кузатувчилари миссиялари қатнашди. Миллий қонунчилик, халқаро меъёр ва стандартларга тўла мос ҳолда ўтган сайловлар Ўзбекистонда очиқ ҳуқуқий давлат ва кучли фуқаролик жамиятини шакллантиришга қаратилган демократик ислоҳотлар изчил амалга оширилаётганидан далолат беради.

Марказий сайлов комиссиясининг 2005 йил 9 январда такрорий овоз бериш натижасида сайланган Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатларини рўйхатга олиш тўғрисидаги қарори матбуотда эълон қилинади.

БУНИ ҲАЁТ ДЕЙДИЛАР

Маҳманмурод аканинг бошига ташвиш тушди. Шу боис моддий жиҳатдан анча қийналиб қолди. Бировга кўнглини очай деса, истиҳола қилади. Ана шундай бир шароитда хўжалик касаба уюшмаси жонига оро кирди. Касабақўм раиси А.Раҳимов ширкат раҳбари билан маслаҳатлашиб, уни жамоа шартномаси бандларидан келиб чиққан ҳолда қўллаб-қувватлашга қарор қилди: 250 килограмм буғдой, ун, ёғ ва 50 минг сўм пул ҳамда икки бош қўй ажратди. Эндиликда Маҳманмурод ака ҳам бошқалар қаторида ўзини тиклаб олган, ҳеч кимдан кам эмас.

Уйчи туманидаги Беруний номли ширкат хўжалигида жамоа шартномасининг бажарилиши ва меҳнат аҳлини моддий-маънавий қўллаш борасида ширкат раҳбари ҳамда касаба уюшмаси ҳамкорлигида олиб борилаётган саъй-ҳаракатлардан бир шингил, холос. Аслида ишчи манфаатини ҳимоялашга йўналтирилган ишлар жуда кўп.

Ростини айтганда, ҳозирги бозор шароитида ортиқча маблағ жамғаришнинг ўзи бир муаммо. Аммо қаловини топса, қор ҳам ёнади, деб бежиз айтмайдилар. Кейинги йилларда хўжаликда илғор тажрибаларнинг амалда жорий қилинганлиги ва меҳнаткаш муносиб тақдирланиб борилганлиги самараси ширкатда ислоҳотларни жадаллаштиришга ва ишлаб чиқариш унумдорлигини оширишга шароит яратди.

Масалан, якунланган мавсумда ризқ-насибамиз манбаи бўлган ғалла етиштириш режалари ортиғи билан уддаланиб, ҳосилдорлик 28 центнердан 33 центнерга кўтарилди ва рентабеллик даражаси саккиз фоизга ортди. Асосий экин - пахтачиликда ҳам кўзланган натижага эришилди. Агросаноат мажмуининг барча тармоқларидан қарийб 500 миллион сўм даромад олинди.

Албатта манфаатдорлик асосий мезон. Меҳнат аҳли ўтган мавсум якунидан мамнун: ишлаб топган маблағининг ҳар сўмига қўшимча бир сўмдан даромад олди. Ҳар ҳолда бу ёмон натижа эмас.

Бироқ ўйлатиб келаётган бир муаммо бор: хўжалик тасарруфида олтита маҳалла мавжуд бўлиб, йигирма мингдан зиёд аҳоли яшайди. Уларнинг барчасини иш билан таъминлаш ёки модда маркази шулар жумласидан. Ваҳоланки, илгарилари бу каби ишлар фақат қоғозлардагина жой олиб, ҳисоботларда шунчаки номигина тилга олинарди.

Маълумки, ёшларга эътиборни кучайтириш ва уларга етарлича шарт-шароитлар яратиб бериш масаласи ҳукуматимизнинг бош мақсадларидан бирига айланган. Бу борада Беруний номли ширкат хўжалигида ўрнак олса арзийдиган ишлар бисёр.

Айтайлик, ширкат тасарруфидаги тўртта болалар боғчаси, тўртта мактаб вақтида эътибор қаратилмаганлиги оқибатида эскириб, таъмирталаб бўлиб қолганди. Маҳаллалар, касаба уюшмаси ва ширкат фаолларидан иборат гуруҳ тузилиб, муассасаларнинг аҳволи чуқур таҳлил этилди ва зарур чора-тадбирлар ишлаб чиқилди. Эндиликда ҳар йилги даромаддан таъмирлаш ишларига салкам ўн миллион сўм маблағ ажратиб келинмоқда. Шунингдек, кам таъминланган оилаларнинг фарзандлари учун ўқув қўлланмалари ажратишни ҳам ширкат ўз зиммасига олган.

Бу муваффақиятларнинг сири нимада? Муҳими, 570 нафар ишчининг барчаси бажараётган юмушини яхши билади. Сарфланган маблағи якунда қанча фойда келтириши ҳадисини олган. У ширкатнинг умумий даромадида ўзининг пай улуши борлигини, ҳалол ишласа, мўмайгина даромадли бўлишини ҳам ҳамиша ёдда тутади.

Бошқарув раиси Рустамжон Умрзоқовнинг таъкидлашича, ижтимоий масалаларни ривожлантириш қаторида бошқа режалар ҳам бир талай: қишлоққа кичик саноат корхоналарини олиб кириш – ғишт заводи, полиз маҳсулотларини қайта ишлаш ва чорвачиликни ривожлантириб аҳоли эҳтиёжини қондириш мақсадида пишлоқ ва колбаса ишлаб чиқариш цехини қуриш шулар жумласидандир. Айни пайтда бу борада бизнес-режа тузилган ва лойиҳалаштириш бўйича шуғулланилмоқда.

Ҳозир қиш чилласи. Ариқ-зовурлар тозаланиб, бўлғуси экин учун пушта олиняпти ва маҳаллий ўғитга тўйинтирилмоқда. Меҳнат аҳлининг кайфияти баланд. Касабақўм эса улар билан ҳамнафас, гоҳ илғорлар рўйхатини тузиб, уларни тақдирлаш учун бошқарув раисига учрашади, гоҳ санаторийга ишчиларга йўлланма олишга ошиқади. Уларнинг ҳар бир куни ана шундай эзгу ташвишлар оғушига бурканган.

Абдусами ХАҚБЕРДИЕВ, «Ишонч» мухбири

Касаба уюшмалари бозор шароитида

АЖОЙИБ СОВҒА

Бухоро шаҳридаги коммунал хўжалик касб-ҳунар коллежига JICA - Япония халқаро ҳамкорлик агентлиги ўттиз ўринли «Ниссан» автобуси совға қилди.

JICA педагог ходимлар малакасини оширишга доир дастурни қўллаб-қувватлаш борасида мамлакатимиз ҳукумати билан кенг ҳамкорлик қилиб келмоқда. Мазкур коллеж эса JICA грантини қўлга киритган тўққизта ўрта-махсус ўқув юртининг биридир.

Коллеж директори М.Худойқуловнинг айтишича, тузилган шартномага кўра JICA 2005 йили коллежга 700 минг АҚШ долларига тенг электр қурилмалари ва газ жиҳозларини етказиб беради. Коллеж ҳузурида фаолият юритаётган малака ошириш маркази ушбу ускуналар билан тўла жиҳозлангач, унда мамлакатимизнинг шу йўналишдаги касб-ҳунар коллежлари ўқитувчилари малака оширадилар.

ФЕРМЕРНИНГ КИЧИК КОРХОНАСИ

Пахтакор туманида «Жиззах-қоп» кичик корхонаси иш бошлади.

Жиззах вилоятида ун ва ғалла ишлаб чиқарадиган корхоналар кўп. Уларнинг қадоқланадиган синтетик қопларга талаби катта.

Бозор талабини яхши англаган фермер Бахтиёр Шукуров қишлоғидаги ташландиқ бинони таъмирлаб, хориж технологиясини ўрнатди.

Саксондан зиёд йигит-қиз меҳнат қилаётган корхонада кунига 11 минг дона қоп ишлаб чиқарилаётир. Маҳсулот нархи ҳам, сифати ҳам буюртмачиларга маъқул бўлмоқда. Дўстлик ун комбинати ойига 70 минг, Жиззах ун заводи 50 минг дона қопга буюртма берган.

Вилоятда Б.Шукуровга ўхшаган ўз корхонасига эга фермерлар сони йил сайин кўпаймоқда. Пахтакор туманининг ўзида ўндан зиёд фермернинг кичик корхонаси бор.

(ЎзА)

Истиқлол берган имкон

ТОШДА ГУЛ УНДИРИБ

Денов азалдан уста тадбиркорлар юрти. Айниқса, мустақилликдан сўнг деновлик ишбилармонларнинг сафи янада кўпайди. Бугунги кунда бу ерда кимдир ҳашаматли маиший-маданий бинолар, дўконлар қурмоқда, яна қайсидир тадбиркор эса ишлаб чиқариш корхоналари очиб, ўнлаб ёшларни муқим иш билан таъминлаяпти. Қисқаси, Денов тумани иқтисодиётини юксалтириш, халқ фаровонлигини оширишга ишбилармонлар катта ҳисса қўшишмоқда.

Саттор ота Шеровни туманда ҳамма сахий саховатпеша инсон, уста тадбиркор сифатида танийди, ҳурмат қилади. У чорвачилик соҳасининг билимдони. Ёши 70 да бўлса-да, ҳамон бардам-бақувват, тиним билмайди. Денов шаҳрида истиқомат қилишига қарамай, зотдор ҳисори қўйларни боқиш имкониятини топаяпти. Тадбиркорнинг сўқимга боқилган қўйлари юз килограмм тош босади. Шу боис мижозлари кўп. Қўшни вилоятлардан тортиб, пойтахтимиздан ҳам тез-тез харидорлар келиб туришади. Отахон мижозлари талабини тўла қондириш мақсадида қорамол боқишга ҳам киришган.

Айтганча, отахоннинг асл касби иқтисодчилик. Кўп йиллар туманда, молия соҳасида самарали меҳнат қилди. Чорвага қизиқиши ота мерос, қонида бор. Шу сабаб бўлса керак, чорвачиликка ўзгача меҳр қўйган. Айни кунда тадбиркор қарамоғида 170 бош қорамол, 140 бош ҳисори қўй парваришланмоқда.

– Собиқ шўро даврида хусусий тадбиркорликка йўл йўқ эди, - дея ҳикоя қилади у. – Пешона тери эвазига топилган маблағни бемалол ишлатишга – уй қуриш ёки машина олишга қўрқарди киши. Шукрки, мустақиллик туфайли ҳалол ишлаб, биримиз икки бўлди. Фарзандларим билан биргаликда «Мейли-Шер» кўп тармоқли комплексга асос солдик. Маҳаллада ун тегирмони қурдик. Автомобилларни таъмирлаш устахонасини очдик. Шаҳар марказида эса савдо дўконлари қуриб, ишга туширдик. Натижада бир неча ўнлаб киши ишли бўлди.

Дарҳақиқат, истиқлол шарофати билан мамлакатимизда мулкдорлар синфининг истиқболли вакиллари кўпаймоқда. Яна бир деновлик тадбиркор Муртоз Элмуродов ҳам ана шундай инсонлар сирасидан. У бундан икки йил аввал Амир Темур номли ширкат хўжалигидан 27 гектар ер олиб, «Муртоз файз» фермер хўжалигига асос солди. Муртоз аканинг чекига ҳосилдорлиги кам, тошлоқ экин майдонлари тушди. Шунинг учун фермер астойдил тер тўкишига тўғри келди. Аввалига даладан бир неча марта тошлар териб олинди. Сўнг маҳаллий ўғит билан бойитилди. Натижа чакки бўлмади. Пахтадан ҳосилдорлик гектарига 31 центнерга етди. Ғалладан эса бундан-да юқори ҳосил олинди: ҳар гектаридан 65 центнердан. Ваҳоланки, илгари ҳосилдорлик бор-йўғи 10-12 центнерни ташкил этган эди.

Муваффақиятдан руҳланган тадбиркор ўтган йили Ҳайдар Муродов номли маҳалла аҳли учун артезиан қудуғини ишга туширди. Ўнлаб хонадонлар тоза ичимлик суви билан таъминланди. Бундан ташқари, фермер маҳалла кўчаларини таъмирлаб, эл дуосини олди. Муртоз Элмуродов хўжалик ҳисобидан яна 5 гектар ер майдони олиб, боғ яратишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Бу ерда етиштирилган боғдорчилик маҳсулотларини қайта ишлаш учун кичик корхона очиш, бунга хорижий инвестицияни жалб қилишдек хайрли ишни амалга оширмоқчи.

Тўлқин ЖАЛИЛ, «Ишонч» мухбири

Меҳнат муҳофазаси

...ИСИТМАСИ ОШКОР ҚИЛДИ

«Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонунга кўра ишлаб чиқаришдаги инсон соғлиғи учун зарарли омилларни бартараф қилиш, бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш ва иш жойларини санитария-гигиена жиҳатдан қониқарли бўлиши учун зарур чора-тадбирларни кўриш масъулияти маъмурият зиммасига юклатилган. Баъзи ҳолларда ишловчи ўзининг эътиборсизлиги оқибатида бахтсиз ҳодисага сабабчи бўлмоқда. Агар ўқув амалиёт ва тушунтириш ишлари мунтазам олиб борилса, масъул шахс назоратни кучайтириб иш шароитини яхши ташкил қилса, ҳеч қандай кўнгилсизлик рўй бермайди.

— Дарҳақиқат, айни вақтда вилоят корхоналарида кўнгилсиз ҳодисалар содир бўлишининг олдини олиш борасида бир мунча ишлар амалга оширилмоқда. Ишчи-хизматчилар ҳамда мутасадди раҳбарлар иштирокида турли ўқув семинарлари ташкил этиляпти. Шунингдек, қизғин тарғибот - ташвиқот ишлари олиб борилмоқда, - дейди Тошкент вилоят давлат бош меҳнат - техник инспекцияси бўлими бошлиғи М. Йўлдошев.

Бахтга қарши айрим раҳбарлар ўта муҳим масалага совуққонлик ила ёндошаётганлиги ва бу соҳадаги муаммоларни ҳал қилишни пайсалга солаётганлиги кўнгилсиз ҳодисаларнинг келиб чиқишига сабаб бўлмоқда. Мисол учун Паркент туманидаги «Заркент» ширкат хўжалигининг узумни қайта ишлаш цехи ишловчиси Д.Дадаматов эҳтиётсизлиги туфайли оғир тан жароҳати олди. Шунингдек, «Ангор пахта» ҳиссадорлик жамияти ишчиси Ш.Бекназаров иш жойида қаттиқ жароҳат олиб, ногирон бўлиб қолди. Лоқайдликка мукасидан тушиш фақат Тошкент вилоятида эмас, балки бошқа вилоятларида ҳам учрамоқда. Масалан, Сариосиё туманидаги «Саховат» масъулияти чекланган жамият консерва корхонаси ишчилари Ш.Саматов, А.Турдиев ҳамда «Музробод пахта» ҳиссадорлик жамияти ишчиси Р.Саидов умрига зомин бўлди.

– Ишлаб чиқариш корхоналарида МК ва меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги меъёрларни бузишда айбланган раҳбар шахслар маъмурий ва жиноий жавобгарликка тортилади. Мулкчилик шаклидан қатъий назар ходимлар учун қулай иш шароити яратиб берилиши, улар меҳнати-муҳофаза қилиниши керак, – дейди Сурхондарё вилоят давлат меҳнат-техник бош инспектори Г.Саландаев. - Ишлаб чиқаришда энг асосий вазифа - эҳтиёткорликдир чунки техника хавфсизлигига оид қонун-қоидаларга риоя этилмаса фалокат юз бериши тайин.

Айрим корхоналарда одамлар бошқараётган машина механизмлар, автоматик ҳимоя воситаларининг созлиги устидан назорат ўрнатилмаганлиги ҳамда ўқув амалиёти сустлиги сабабли кўнгилсизлик рўй бермоқда. Масалан, «Хайробод пахта» ҳиссадорлик жамияти ишчиси О.Маматмуродов тан жароҳати олган. Яна бир мисол. 2004 йил май ойида Ф.Мингниёзов ўзининг эҳтиётсизлиги туфайли бахтсиз ҳодиса сабабчиси бўлди. Оқибатда, у ногирон бўлиб қолди. Лекин ишчига берилиши керак бўлган товон пули юзасидан на маъмурият, на касаба уюшмаси чора-тадбир кўрган. Боз устига, жамоа шартномасида шунга доир бандлар киритилмаганига нима дейсиз?

– Вилоятда 24 та бахтсиз ҳодиса туфайли қатор ишчи-ходимлар ногирон бўлиб қолди, - дейди Наманган вилоят бош давлат меҳнат инспектори А.Йўлдошев. – Шу боис корхона ва ташкилотларда меҳнат нозирлари томонидан тегишли чора-тадбирлар кўрилган.

Меҳнат инсоннинг шаклланиши ва ижтимоий ривожланиши, моддий бойликлар яратишнинг бош омили ҳисобланади. Шундай экан, ҳар бир раҳбару мутахассис бахтсиз ҳодисанинг олдини олиш учун масъулиятни чуқур ҳис этган ҳолда бор имкониятни ишга солмоғи даркор.

Ю.ОЧИЛДИЕВ, «Ишонч» мухбири

2005 йил учун ЖАМОА ШАРТНОМАЛАРИНИ

1

Жамоа шартномалари касаба уюшмаларининг ўз аъзоларини ҳимоя қилиш вазифасини амалга оширишда асосий воситалардан бири ҳисобланади ва ходимлар билан иш берувчиларнинг меҳнатга оид муносабатларини шартнома асосида тартибга солишга ва уларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатларини мувофиқлаштиришга ёрдам бериш мақсадида тузилади, чунки амалдаги қонунлар бу борада фақат энг кам миқдордаги ижтимоий зарурият даражасини белгилаб берган.

Жамоа шартномалари, мулкчилик шакли, қайси идорага бўйсуниши ва ходимлар сонидан қатъий назар, корхоналар (ташкилотлар, муассасалар)[1] ва уларнинг юридик шахс ҳуқуқи берилган таркибий бўлинмаларида тузилади. Жамоа шартномаси амал қилиш муддатини томонлар белгилайди, одатда бу муддат ҳаракатдаги тармоқ келишувининг амал қилиш муддатидан ошмайди.

Меҳнат жамоаси умумий мажлиси (конференцияси) маъқуллаган, корхона раҳбари ва касаба уюшма қўмитаси раиси (ёки ходимларнинг бошқа вакиллик органи раҳбари) имзо чеккан жамоа шартномаси норматив-мажбурий кучга эга бўлади.

Жамоа шартномаси тузилиши олдидан иш берувчи билан касаба уюшма ўртасида музокаралар олиб борилади. Бунда касаба уюшмаси ёлланма ходимлар номидан қатнашади, уларнинг манфаатларини ифодалайди ва ҳимоя қилади. Томонлардан бирининг талаби, ташаббуси музокараларни бошлаш учун асос бўла олади. Тегишли ёзма хабар олган тараф етти кунлик муҳлат ичида музокараларга киришиши шарт.

Музокаралар олиб бориш учун томонларнинг тенг сонли вакилларидан иборат комиссия ташкил этилади. Комиссия таркиби, томонлар вакилларига бериладиган ваколатлар, музокаралар давомида уларнинг иш жойи, маоши, меҳнат ва ижтимоий имтиёзлари сақланиб қолиниши масалалари томонларнинг қўшма қарори билан тасдиқланади. Музокара иштирокчиларига жамоа шартномаси мазмунини ташкил этувчи масалаларни эркин танлаш ва муҳокама этишда тўла эркинлик берилади.

Иш берувчилар касаба уюшмалари ёки ходимларнинг бошқа вакиллик органлари кўриб чиқиш учун таклиф этган меҳнатга оид ва ижтимоий-иқтисодий масалалар юзасидан музокаралар олиб боришга мажбурдирлар.

Иш берувчилар касаба уюшмаларига, ходимларнинг бошқа вакиллик органларига музокаралар учун ўзларидаги зарур маълумотларни беришлари шарт. Музокараларнинг қатнашчилари, музокара олиб бориш билан боғлиқ бўлган бошқа шахслар, башарти ўзлари олган маълумотлар давлат ёки тижорат сири бўлса, уларни ошкор қилмасликлари керак.

Агар музокаралар жараёнида тарафлар ўзларига боғлиқ бўлмаган сабабларга кўра муросага кела олмаган бўлсалар, баённома тузилиб, унга тарафларнинг бу сабабларни бартараф этиш учун зарур чоралар ҳақидаги тугал равишда баён этилган, шунингдек музокараларни қайта тиклаш муддатига

2

доир таклифлари киритилади.

Комиссия ишлаб чиққан жамоа шартномаси лойиҳаси корхонанинг таркибий бўлинмаларида муҳокама қилинади ва тушган танқидий фикр-мулоҳазалар ҳамда таклифлар ҳисобга олиниб, меҳнат жамоасининг умумий мажлиси (конференцияси) муҳокамасига қўйилади. Жамоа шартномасига томонлар унинг лойиҳаси меҳнат жамоасининг умумий мажлиси (конференцияси)да маъқулланганидан кейин уч кун ичида имзо чекишади.

Иш берувчининг манфаатларини ифода этувчи шахслар қуйидагилар учун жавобгар бўладилар:

- жамоа шартномасини тузиш, ўзгартириш ёки тўлдириш юзасидан олиб борилаётган музокараларда қатнашишдан бўйин товлаганлик ёки уларни ишлаб чиқиш ва тузиш муддатини бузганлик ёхуд тарафлар белгилаган муддатда тегишли комиссиянинг ишини таъминламаганлик учун;
- музокаралар олиб бориш ва жамоа шартномасига риоя этилиши устидан текшириш олиб бориш учун керакли ахборот тақдим этмаганлик учун;
- жамоа шартномаси мажбуриятларини бузганлик ва бажармаганлик учун. Касаба уюшмаси, ходимларнинг бошқа вакиллик органи талабига кўра мулкдор ёки у вакил қилган шахс жамоа шартномаси мажбуриятлари бузилишида ёки бажарилмаслигида айбдор бўлган раҳбарга нисбатан қонун ҳужжатларида назарда тутилган чораларни кўриши шарт.

Охирги беш йилда жамоа-шартномавий муносабатлар ривожланиши динамикаси таҳлилидан ушбу даврда иқтисодиётни ислоҳ қилиш жараёнларининг чуқурлашуви жамоа музокараларининг анъанавий андозалари самарадорлигига ҳам ўз таъсирини кўрсатганини кузатиш мумкин. Ўтган даврда қуйидаги макроиқтисодий омилларнинг жамоа музокараларига таъсири айниқса кучли бўлди:

- хусусийлаштириш натижасида иқтисодиётда хусусий мулк улушининг кўпайиши, рақобат муҳитининг янада ривожлантирилиши;
- фаолият кўрсатаётган қўшма корхоналар ва кичик бизнес субъектлари сонининг ўсиши;
- давлатнинг пул-кредит сиёсатидаги ўзгаришлар, иш ҳақига йўналтириладиган маблағларни давлат томонидан тартибга солишнинг бекор қилиниши, нақд пул маблағларини банкдан ташқари муомаласини камайтириш борасида кўрилган қатъий чоралар, миллий валютанинг жорий операциялар бўйича конвертациясини жорий этиш;
- солиқ юкламасини камайтириш ҳамда барча мулк шаклларига мансуб хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий мустақиллигини кенгайтириш мақсадида солиқ ва молия қонун ҳужжатларининг такомиллаштирилиши;
- аграр соҳада юз берган ўзгаришлар, пахта хомашёсининг харид нархларини шакллантиришнинг янги принциплари жорий этилиши, давлат буюртмаси бўйича етиштириладиган қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари улуши камайтирилиши, фермерлик ҳаракатининг ривожланиши.

Натижада касаба уюшмаларидан ўзгариб бораёт-

3

ган иқтисодий муносабатларга мослашиш учун иш услубиётини такомиллаштириш талаб этилади. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг III – Қурултойи қарорларига биноан касаба уюшмалари органлари томонидан охирги беш йилда жамоа-шартномавий муносабатларни ривожлантириш борасида изчил чоралар кўрилди ва маълум ижобий силжишларга эришилди.

1. Жамоа-шартномавий муносабатлар механизмини такомиллаштирилиши жойларда имзоланаётган жамоа шартномаларининг сони деярли 3 баравар: яъни 27286тадан (2000 йил) 89071тагача (2003 йил) ошишига олиб келди. Эътиборли томони шундаки, агар 2000 йилда жами жамоа шартномаларининг 49 фоизи иқтисодиётнинг нодавлат секторида (жамоа, хусусий, қўшма корхоналар ва нодавлат нотижорат ташкилотларида) тузилган бўлса, бугунга келиб бу кўрсаткич 86 фоизгача кўтарилди, шу жумладан, хусусий корхоналарнинг жамоа шартномалари улуши 14 фоиздан 77 фоизгача ошди. Жамоа-шартномавий муносабатлар билан қамраб олинган хусусий корхоналар ходимларининг сони 4 баравар кўпайди. Бундай ҳол касаба уюшма аъзоларининг фаоллиги юксалганини, шунингдек касаба уюшмалари ҳуқуқларига ҳурмат ортиб бораётганлигини кўрсатади.

2. Жамоа шартномаларининг мазмуни қонунчилик талабларига риоя қилиш нуқтаи-назаридан анча яхшиланди. Агар 2000 йилда аксарият жамоа шартномаларида ходимлар ҳуқуқ ва кафолатлари даражасини қонун ҳужжатларига нисбатан пасайтириб юборадиган меъёрлар аниқланган бўлса, 2004 йилда жамоа шартномаларида қонун бузилишлари жуда кам учради. Бу эса Федерация Кенгаши Раёсатининг ташаббуси билан жамоа шартномалари лойиҳаларини экспертиза қилиш, қабул қилинган жамоа шартномаларини рўйхатга олиш амалиёти жорий этилиши сабабли ушбу ҳужжатларнинг савияси анча кўтарилганидан далолатдир.

3. Жамоа шартномасини меҳнат, ижтимоий-иқтисодий, касб муносабатларини нафақат тартибга солувчи, балки барқарорлаштирувчи меъёрий ҳужжат сифатида тан олиниши кенгайди. Шу боис, жамоа шартномасидан нафақат ходимларнинг, балки иш берувчиларнинг ҳам манфаатдорлиги кўтарилди. Бундай ёндашув шаклланишига касаба уюшмаларини давлат томонидан қўллаб-қувватланиши ҳам ўз таъсирини кўрсатди.

4. Тармоқ келишувлари ва жамоа шартномалари ўртасидаги ўзаро мутаносиблик деярли таъминланди. Илгари қатор тармоқларда келишувлар умумий гаплар билан тўлдирилган бўлиб жамоа шартномалари мазмунига таъсир кўрсатмаган бўлса, охирги йилларда тармоқ келишувларининг аниқ меъёрлари аксарият жамоа шартномаларини тузишда энг кам мажбурий норматив сифатида қўлланилаяпти.

5. Жамоа шартномалари ходимнинг нафақат бевосита ва билвосита даромадларини, балки иш ҳақининг тариф (кафолатланган) қисмини кўтариш воситасига айланмоқда. 10 фоизга яқин корхоналарнинг жамоа шартномаларига энг кам иш ҳақини кўтариш талаби киритилган бўлиб, бу билан касаба уюшма аъзоларининг деярли 40 фоизининг манфаатлари ифода этилган. Жамоа шартномаси тадбирларини бажариш учун ўрта ҳисобда бир ходимга сарфланган маблағ миқдори 2000 йилдаги 19319 сўмдан 2003 йилда 55781 сўмгача кўтарилди.

4

Ҳозирги вақтда жамоа шартномалари орқали ижтимоий ривожланиш, меҳнат шароитлари ва унинг муҳофазаси, иш ҳақи, иш билан таъминлаш, энг кам миқдори қонун ҳужжатларида назарда тутилган ижтимоий имтиёзлар ва кафолатлар тарзидаги қўшимча тўловлар, меҳнаткашлар ва улар оила аъзоларини соғломлаштириш, боқувчисини йўқотган, кўп болали ва кам таъминланган оилаларга, ёш болали аёлларга қўшимча имтиёзлар бериш амалга оширилмоқда.

Жамоа шартномалари воситасида республика бўйича ҳар йили қуйидаги асосий ўртача кўрсаткичларга эришилмоқда:

- 2 миллиондан ортиқ меҳнаткашларнинг йиллик асосий таътиллари узайтирилади,
- 900 мингга яқин ходимларга қонун ҳужжатларида назарда тутилганидан ташқари қўшимча таътиллар берилади,
- иш берувчилар ҳисобидан 100 мингга яқин ходимлар ўқитилади, қайта ўқитилади ва касбий тайёргарликдан ўтади,
- корхона, ташкилот, муассасалар маблағи ҳисобидан 100 минг нафардан кўп ходимлар дам олади ва соғломлаштирилади,
- 94 мингга яқин иш жойлари меҳнат шароитлари бўйича аттестация қилинади ва ҳоказо.

Шунингдек, 2004 йил Меҳр ва мурувват йили деб эълон қилиниши муносабати билан барча тармоқларда жамоа шартномалари орқали 820 мингдан ортиқ кишига жами 13,2 млрд сўмлик меҳр ва мурувват ёрдами кўрсатилди, шу жумладан:

- 500 мингдан зиёд ногирон, кам таъминланган, кўп болали оилаларга, байналмилалчи жангчилар, иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари, нурланиш касаллигига чалинган шахсларга тиббий хизмат кўрсатилди, дори-дармонлар билан боғлиқ сарф-харажатлар қопланди ва уларга моддий ёрдам берилди, бунга 5,4 млрд сўм сарфланди;
- кам таъминланган, боқувчисини йўқотган оилаларнинг 300 мингдан кўп фарзандлари ўқув қуроллари, дарсликлар ва мактаб формалари билан бепул таъминланди, бунга 3,7 млрд сўм сарфланди;
- олий ва ўрта махсус ўқув юртларида таълим олаётган кам таъминланган оила фарзандларининг 2 минг нафардан кўпроғига билим олиш учун тўланадиган контракт пули имтиёзли равишда ўрнатилди, бунга 370 млн сўмдан ортиқ маблағ сарфланди;
- 8966та кам таъминланган ва 1054та ёш оилалар вакиллари, 1996 нафар меҳрибонлик уйларининг собиқ тарбияланувчилари, 953 нафар ногиронлар санатория-курортларда соғломлаштирилди, бунинг учун қарийб 560 млн сўм сарфланди;

5

- 4662 янги оила қурган ёшларга 113 млн сўмлик моддий ёрдам кўрсатилди;
- ишловчи аёлларга бериладиган туғишгача ва туғишдан кейинги ҳақ тўланадиган таътиллар куни узайтирилди (10653 аёлга), бунинг учун 575 млн сўм сарфланди;
- фарзандлари 2 ёшдан 3 ёшга тўлгунга қадар бўлган оналарнинг 11139 нафарига 725 млн сўм миқдорида моддий ёрдам берилди;
- кўп болали (4 ва ундан ортиқ боласи бор) 28890 аёлларга ойлик маоши сақланган ҳолда иш ҳафтаси 1 соатга қисқартирилди, бунга 107 млн сўм сарфланди;
- 1,5 минг нафар ёлғиз пенсионерларнинг уй жойлари таъмирланди, бунга 126 млн сўм сарфланди;
- 44 минг нафар ишламайдиган пенсионерларга ўзлари ишлаган корхона, ташкилотлар томонидан байрам саналарида жами 468 млн сўмлик моддий ёрдам кўрсатилди;

Шу билан бир қаторда, объектив ва субъектив сабабларга кўра жамоа-шартномавий муносабатларда ташвишланарли ҳолатлар ҳам кузатилмоқда.

Иқтисодиётда юз бераётган тузилмавий ўзгаришлар аҳоли бандлик структурасининг ўзгаришига ҳам олиб келди: бугунги кунда иқтисодий фаол аҳолининг деярли 30 фоизи жамоа шартномалари амал қилмайдиган норасмий бандлик секторида меҳнат қилмоқда. Меҳнат муносабатларини меҳнат қонунчилиги билан тартибга солинмайдиган фуқаролик-ҳуқуқий муносабатларга (кўп ҳолларда асоссиз) ўзгартириш тенденцияси ҳам кучаймоқда. Натижада, жамоа шартномаларининг сони кўпайиб бораётган бир пайтда, улар билан меҳнаткашларни қамраб олиниши 2000 йилдаги 6,1 млн кишидан 2003 йилда 5,62 млн кишигача камайди.

Қатор корхоналарда жамоа шартномалари билан тартибга солинадиган масалалар кўлами камаймоқда, бундай ҳол айниқса кичик бизнес субъектлари ва фермер хўжаликларига тааллуқлидир. Агар ёқилғи-энергетика мажмуи, қурилиш, авиация, алоқа тармоқларида ўрта статистик жамоа шартномасига 59тадан 94тагача банд киритилаётган бўлса, агросаноат мажмуида бу кўрсаткич 8тага тенг. Яъни, жамоа шартномаларига Меҳнат Кодексида бевосита кўрсатма берилган 30дан ортиқ меъёрий ҳолатларнинг ҳаммаси ҳам киритилмаяпти. Масалан, ходим билан меҳнат шартномасини бекор қилишдан олдин касаба уюшма қўмитасининг албатта розилигини олиш талаби жами жамоа шартномаларининг атиги 38 фоизига киритилган холос.

Энг катта муаммолардан бири жамоа шартномалари талабларининг тўлиқ бажарилишини таъминлаш билан боғлиқ. Корхоналарнинг иқтисодий ва молиявий қийинчиликлари жамоа шартномаларида режалаштирилган барча тадбирларни тўлиқ амалга ошириш имконини бермаяпти. Агар 2000 йилда жамоа шартномалари тадбирлари ўрта ҳисобда 91,8 фоизга бажарилган бўлса, 2003 йилга келиб бу

6

кўрсаткич 90 фоизгача тушиб қолди. Айниқса, хусусий ва қўшма корхоналарда жамоа шартномаларининг тўлиқ бажарилиши муаммолигича қолмоқда.

Мазкур тавсияларда 2005 йил учун жамоа шартномаларини тузишда эътибор бериш мақсадга мувофиқ бўлган асосий масалалар келтирилган.

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1.1.Жамоа шартномаси томонлари.

1.2.Жамоа шартномасининг кучга кириш вақти ва амал қилиш муддати.

1.3.Жамоа шартномасининг ходимлар тоифалари, корхона бўлинмаларига нисбатан амал қилиш доираси.

1.4.Жамоа шартномасини қайта тузиш шартлари, унга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тартиби.

1.5.Жамоа шартномаси ижросини оммавий тарзда текшириш муддатлари.

1.6.Касаба уюшма қўмитаси тақдимномаларини иш берувчи томонидан кўриб чиқиш муддатлари ва мажбуриятларни бажармаганларга нисбатан кўриладиган чоралар.

1.7.Келишмовчиликларни ўзаро ишонч ва ҳурмат асосида ҳал этиш йўллари.

II. ТОМОНЛАРНИНГ МАЖБУРИЯТЛАРИ

2.1.Касаба уюшма томонидан ишлаб чиқаришни юксалтириш ходимлар фаровонлигининг негизи эканлигини эътироф этилиши

2.2.Иш берувчи томонидан касаба уюшма қўмитасини корхона ходимларининг ягона ваколатли вакили сифатида тан олиниши

2.3.Томонлар касаба уюшмаси аъзолик бадалларининг корхона бухгалтерияси орқали пул ўтказиш йўли билан тўланиши тартибини сақлаб қолиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайдилар

2.4.Иш берувчининг мажбуриятлари:

а) жамоа шартномасига кирмаган ижтимоий-иқтисодий масалалар бўйича қарорлар қабул қилишдан олдин касаба уюшма қўмитаси билан олдиндан келишиб олиш;

б) касаба уюшма қўмитаси талаб қилганда унга меҳнат ҳамда ижтимоий-иқтисодий ривожланиш билан боғлиқ масалалар юзасидан маълумотлар тақдим этиш;

в) касаба уюшма қўмитасининг уставда белгиланган фаолиятини амалга ошириш учун уни ҳоналар, транспорт, ташкилий техника, алоқа воситалари, канцелярия моллари билан бепул таъминлаш;

г) касаба уюшма қўмитаси ҳисоб рақамига маданий-оммавий ва спорт-соғломлаштириш ишлари учун ҳар ойда меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг _____% миқдорида пул ўтказиб бориш;

д) барча ходимлар жамоа шартномасининг

7

мазмуни билан таништирилиши учун тегишли чораларни кўриш.

2.5.Касаба уюшма қўмитасининг мажбуриятлари:

а) корхонанинг ижтимоий ва иқтисодий ривожланиш дастурларини бажарилишига кўмаклашиш, бу борада ходимлар ташаббуси ва ижодиётини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш;

б) қўлланилаётган меҳнатга ҳақ тўлаш тизимлари, иш ҳақи тўланиши, жамоа шартномаси бўйича қўшимча тўловлар берилиши тўғрилигини, шунингдек меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникаси шароитларини яхшилаш бўйича тадбирлар бажарилишини назорат қилиш;

в) меҳнат қонунчилиги бажарилишини назорат қилиш, ходимлар ҳуқуқий саводхонлигини юксалтиришга кўмаклашиш;

г) иш жойларидаги мавжуд камчиликларни ўз вақтида бартараф этилишига эришиш ва иш жойларини меҳнат муҳофазаси, хавфсизлик техникаси ва саноат санитарияси қоидалари талабларига мувофиқ ҳолатга олиб келиш борасида иш берувчи томонидан тегишли чоралар кўрилишини талаб қилиш;

д) ходимлар ва уларнинг оила аъзолари дам олиши ва соғломланиши учун ходимларнинг аризаларини тегишли соғломлаштириш масканларига йўлланмалар билан таъминлаш;

е) корхонада меҳнат ва турмуш шароитлари аҳволи юзасидан жамоат назоратини ташкил қилиш ва амалга ошириш;

ж) касаба уюшма аъзолари орасида меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашга қаратилган тушунтириш ва ташкилий ишларни олиб бориш, можароларга олиб келувчи ҳолатлар олдини олишга қаратилган чоралар кўриш;

з) касаба уюшма аъзоларининг меҳнат қилиш ҳуқуқини ҳимоя қилиш

III. ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ

3.1.Жорий йилда бажарилиши лозим бўлган ишлар ҳажми

3.2.Режалаштирилган фойда миқдори ва уни тақсимлаш йўллари

3.3.Хомашёни етказиб бериш шартномалари ва тайёр маҳсулотни сотиш

3.4.Корхона таъсислигида барпо этилган қўшма, кичик ва бошқа ташкилотлар фаолият кўрсатишининг шартлари

3.5.Ишлаб чиқариш дастурининг бажарилганлиги, молиявий аҳвол ва корхона фойдасидан фойдаланиш тўғрисида меҳнат жамоасини мунтазам хабардор қилиб бориш тадбирлари

3.6.Ходимларни бозор муносабатларининг энг долзарб масалалари бўйича ўқитиш шарт-шароитлари

8

IV. МУЛК ШАКЛЛАРИНИНГ ЎЗГАРИШИ (ХУСУСИЙЛАШТИРИШ)

4.1.Мулк шаклларини ўзгартиришда унинг у ёки бу вариантини танлашда меҳнат жамоаси фикрини ҳисобга олиш

4.2.Хусусийлаштириш ва корхона мулкини баҳолаш бўйича комиссия таркибида касаба уюшма қўмитаси вакилининг иштирок этиши

4.3.Акцияларни чиқариш ва тақсимлаш тартиби, меҳнат жамоасида жойлаштиришга мўлжалланган акцияларнинг ходимлар томонидан тўла сотиб олинишини таъминлаш

4.4.Хусусийлаштирилгандан кейин ижтимоий инфратузилма объектларининг фаолият кўрсатиш тартиби

4.5.Аввал тузилган жамоа шартномасини корхона хусусийлаштирилганидан кейин амал қилиш муддатлари ва шартлари

V. МЕҲНАТГА ҲАҚ ТЎЛАШ

5.1.Меҳнатга ҳақ тўлаш шакллари, тизими ва миқдори, пул мукофотлари, қўшимча тўловлар, нафақалар, компенсациялар, устамалар, рағбатлантириш тарзидаги тўловлар. Нархларнинг ўзгариб бориши, инфляция даражаси, жамоа шартномаси билан белгиланган кўрсаткичларнинг бажарилишига қараб меҳнатга ҳақ тўлашни тартибга солиш механизми.

(қишлоқ хўжалиги товар ишлаб чиқарувчилари томонидан етиштирилган ва қайта ишланган қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан амалга ошириладиган тўловларни маълум фоиз билан чегаралаш, тўловнинг бу шакли қўлланилганда ижтимоий суғурта ва касаба уюшмалари аъзолик бадалларини ўз вақтида ўтказишни таъминлаш)

5.2.Ягона тариф сеткаси нуллик разрядининг мазкур корхонада ўрнатиладиган ставкаси, ўртача иш ҳақини етказиладиган даражаси

5.3.Иш ҳақини тўлаш муддатлари.

5.3.1. Иш берувчининг айби билан ходимга ҳақ тўлаш белгиланган муддатларга нисбатан кечикканлиги учун жавобгарлик, шу жумладан, моддий жавобгарлик.

5.3.2. Иш берувчи (ёки унинг вакили сифатида қатнашувчи шахс)нинг айби билан иш ҳақини тўлаш кечиктирилганда, унинг миқдорини индексация қилиш, ёки ходим фойдасига пеня ҳисоблаб чиқариш масаласи, раҳбарга нисбатан кўриладиган чоралар

5.3.3. Иш ҳақи дебиторлик қарзларнинг ундирилмаганлиги сабабли кечиктирилганда, дебиторлар билан тузилган шартнома ва солиштирма далолатномаларга мувофиқ қарздорлик билан бирга тегишли жарималар ва пенялар ундирилишини таъминлаш ҳамда ундирилган маблағлар ҳисобига меҳнатга ҳақ тўлашни тартибга солиш борасида иш берувчининг мажбурияти;

ТУЗИШ БЎЙИЧА ТАВСИЯЛАР

9

5.3.4. Иш ҳақи тўловлари банк муассасалари айби билан кечиктирилганда банк билан мижоз ўртасида тузилган шартномага асосан тўловлар тегишли жарималар инобатга олинган ҳолда берилишини банкдан талаб қилиш ва шу маблағ ҳисобига меҳнатга ҳақ тўлашни тартибга солиш борасида иш берувчининг мажбурияти;

5.3.5. Корхона балансида юқори ликвидли мулки бўлган тақдирда, иш ҳақидан қарздорликни тугатиш мақсадида мулкчилик гарови асосида банкдан кредит олиш борасида иш берувчининг мажбурияти.

5.4. Меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг тариф ва тарифга қўшимча қисмлари ўртасида мақбул нисбатни ўрнатиш.

5.5. Меҳнатнинг янги нормалари, тариф сеткаси ва ишбай баҳоларни касаба уюшма қўмитаси билан албатта келишиб олиш.

5.6. Тўлиқ миқдорда ҳақ тўлаш учун имтиёзли меҳнат меъёрлари ўрнатилган шахслар (I ва II гуруҳ ногиронлари, 18 ёшга тўлмаган ходимлар, қисқартирилган иш вақти режимида ноқулай меҳнат шароитида банд қилинган ходимлар ва бошқалар) рўйхати

5.7.Ходимларнинг турли тоифалари учун жорий этиладиган устамалар, қўшимча тўловлар ва компенсацияларнинг аниқ миқдорлари:

-ноқулай, оғир ва зарарли меҳнат шароитлари учун қўшимча тўловлар;

-кечки сменадаги, тунги вақтдаги, иш вақтидан ташқари вақтлардаги, дам олиш ва байрам кунларидаги ишлар учун оширилган миқдордаги иш ҳақи;

-ишдаги иқлим шароитлари учун (ёз ва қиш фасларида) қўшимча тўловлар;

-бригадага раҳбарлик қилгани учун, ўриндошлик учун қўшимча тўловлар;

-кўп йиллик узлуксиз хизматлари учун, юқори касб маҳорати учун устамалар;

-ходимнинг хизмат даврида кўчиб юриш билан боғлиқ ишлардаги қўшимча харажатларини, шунингдек бошқа жойга кўчиб бориш билан боғлиқ харажатларини, хизмат сафари давридаги суткалик харажатларини қоплаш;

-қишлоқ хўжалик ишларига жалб этилган ходимларнинг ўртача иш ҳақини сақлаб қолиш;

-иш берувчининг розилиги билан ходимга тегишли мол-мулк (транспорт воситалари, асбоблар, ашёлар ва ҳоказо)дан фойдаланилганда ушбу харажатларни қоплаш;

-ходимнинг айби билан қисман брак деб топилган маҳсулотга ҳақ тўлаш миқдорлари;

-иш берувчи ва меҳнат жамоаси манфаатларига доир вазифаларни бажариш мақсадида (малака ошириш, рационализаторлик таклифларини жорий этиш ишида қатнашиш, хизмат сафарида бўлиш, тиббий кўрикдан ўтиш, навбатчилик ва бошқа ҳолларда) ходимни ишдан озод этиш шартлари, шунингдек ана шу давр учун тўланадиган кафолатли тўловлар миқдори;

5.8.Йил якунлари бўйича мукофотлаш, тақдирлаш тизимлари

5.9. Қўшимча имтиёзлар (овқатланишни арзонлаштириш, ишга бориб-келишдаги транспорт харажатларини қоплаш ва ҳоказо)

(Агар жамоа шартномасида корхона „молиявий аҳволи" ёки „ишлаб чиқариш кўрсаткичлари" ёмонлашган тақдирда қўшимча ва устама тўловлар бекор қилиниши кўзда тутилган бўлса, шартнома матнида бу тушунчалар нимани англатиши изоҳлаб берилиши керак).

10

VI. МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ, БАНДЛИК КАФОЛАТЛАРИ

6.1.Касбига, малакасига ва меҳнат шартномасига мувофиқ ходимларни тўла-тўкис иш билан таъминлаш

6.2.Меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишни фақатгина касаба уюшма қўмитасининг олдиндан розилигини олиб амалга ошириш (корхона тугатилган ва корхона раҳбари, унинг ўринбосарлари ва бош ҳисобчи билан меҳнатга оид муносабатлар бекор қилинган ҳоллар бундан мустасно)

6.3. Ходимнинг ташаббуси билан уни вақтинча бошқа ишга ўтказиш учун узрли сабаблар рўйхати, шунингдек бошқа ишга ўтказилганда меҳнатга ҳақ тўлаш тартиби.

6.4. Иш берувчининг ташаббуси билан ходимни бошқа ишга ўтказиш муддатининг чегараси, меҳнатга тўланадиган ҳақнинг аниқ миқдорлари, шунингдек ишлаб чиқариш зарурияти деб ҳисобланадиган ҳолатлар.

6.5.Корхона ва унинг тизим бирликларини тугатиш ёки қайта ташкил этиш, ишлаб чиқаришни бутунлай ёки қисман тўхтатиш тўғрисидаги ниятни (агар бундай ҳолатлар иш жойларини қисқартирилишига ёхуд меҳнат шартларини ноқулай тарзда ўзгартиришга олиб келадиган бўлса) касаба уюшма қўмитасига камида икки ой олдин етказиш

6.6.Иш ҳажми камайганда, мулк шакли ўзгарганда иш жойлари ва кадрларни сақлаб қолиш мақсадида ишловчиларни иш берувчи ҳисобидан қайта тайёрлаш ва қайта ўқитишни уюштириш

6.7.Ходимлар сони қисқартирилаётганда:

а) ишдан бўшатиб олинган ходимларни иш билан таъминлаш учун цехлар, ижарали, кичик корхоналар барпо этишни кўзда тутиш;

б) вақтинча ишлайдиган ходимлар сонини чегаралаш, ўриндошликни тақиқлаш, четда бажариладиган ишларни жамоанинг ўзига бериш;

в) ходимларнинг хоҳишига кўра уларга иш ҳақи сақланмаган ҳолда қисқа муддатли таътиллар бериш;

г) қисқартириш тўғрисидаги огоҳлантириш амал қилаётган даврда ходимнинг ўз хоҳиши билан меҳнат шартномасини бекор қилинишини томонлар келишувига биноан огоҳлантириш муддатига мувофиқ келадиган пуллик компенсация тўлаш билан амалга ошириш;

д) бўшатиб олинаётган ходимларни ишга жойлаштириш ва бошқа касбга ўргатиш учун меҳнат органлари билан шартнома тузиш;

е) меҳнат бозорида тенг шароитда рақобат қила

11

олмайдиган ходимларнинг штатлар қисқартирилиши муносабати билан ишдан бўшатилишига йўл қўймаслик;

ж) қисқартириш ўтказилаётганда ишда қолдириш учун афзаллик ҳуқуқи бериладиган ходимлар тоифалари (агар улар Меҳнат Кодексининг 103 моддасига биноан бундай имтиёзга эга бўлмасалар).

6.8. Меҳнат шартномаси томонларининг моддий жавобгарлиги. Иш берувчининг ходим келтирган зарарни қоплаш тўғрисидаги даъвосидан воз кечиш ҳоллари.

6.9. Тўлиқ моддий жавобгарлик ҳақида шартнома тузиладиган ходимларнинг (агар улар бевосита пул ёки товар қимматликлари билан муомала қиладиган бўлсалар) тоифалари рўйхати, шунингдек бевосита пул ёки товар бойликлари билан муомала қилувчи ходимлар томонидан ишлар биргаликда бажариладиган бўлса, жамоа (бригада) моддий жавобгарлиги жорий этилиши мумкин бўлган бўлинмаларнинг рўйхати.

VII. ИШ ВАҚТИ ВА ДАМ ОЛИШ ВАҚТИ

7.1.Ходимлар учун иш ҳафтасининг узунлиги (соат):

-нормал меҳнат шароитларидаги ишларда банд бўлган ходимлар учун, (МК 115-моддасига биноан: 40 соатдан ортиқ бўлиши мумкин эмас)

-меҳнат шароити ноқулай ишларда банд бўлган ходимлар учун 15-сон иловада келтирилган рўйхатга мувофиқ; (МК 117-моддасига биноан: 36 соатдан ортиқ бўлиши мумкин эмас)

-16 ёшдан 18 ёшгача бўлган ходимлар учун; (МК 242-моддасига биноан: 36 соатдан ортиқ бўлиши мумкин эмас)

-16 ёшга тўлмаган ходимлар учун; (МК 242-моддасига биноан: 24 соатдан ортиқ бўлиши мумкин эмас)

-I ва II гуруҳ ногиронлари бўлган ходимлар учун; (МК 220-моддасига биноан: 36 соатдан ортиқ бўлиши мумкин эмас)

-алоҳида тусга эга бўлган ишларда ва меҳнат шароити ўта зарарли ва ўта оғир ишларда банд бўлган ходимлар учун; (Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 11 мартдаги 133-сон қарорида кўрсатилган меъёрлар)

-уч ёшга тўлмаган болалари бор, бюджет ҳисобидан молиявий жиҳатдан таъминланадиган ташкилотлар ва муассасаларда ишлаётган аёллар учун; (МК 228[1] -моддасига биноан: 35 соатдан ортиқ бўлиши мумкин эмас)

7.2. Ходимларни иш вақтидан ташқари вақтлардаги, кечки ва тунги вақтдаги, дам олиш ва байрам кунларидаги ишларни бажаришга жалб этиш тартиби

7.3. Ходимлар турли гуруҳлари учун иш кунининг узунлиги

7.4. Ходимнинг илтимосига кўра унга тўлиқсиз иш вақти белгиланиши учун асослар рўйхати.

7.5. Иш вақтини жамлаб ҳисобга олишни қўллаш тартиби, шунингдек ҳисобга олинадиган давр мобайнида ходимларга ҳар ойда тўланадиган иш ҳақи миқдорини тенглаштиришга қаратилган чора-тадбирлар. Иш вақтини жамлаб ҳисобга олишда ҳисобга олинадиган давр муддати (ой, чорак, ярим йил, йил).

12

7.6. Йиллик асосий ва йиллик асосий узайтирилган таътилларнинг энг кам муддати

7.7. Қўшимча таътиллар олиш ҳуқуқини берувчи ишлар, касблар ва лавозимлар рўйхати, қўшимча таътиллар муддати, уларни бериш тартиби ва шартлари

7.8. Йиллик қўшимча таътилларни олиш ҳуқуқини берадиган иш стажини ҳисоблаб чиқаришнинг алоҳида қоидалари

7.9. Табиий-иқлим шароитлари оғир ва ноқулай жойларда (ҳатто улар бундай жойларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳукумати томонидан белгиланган рўйхатга киргаган тақдирда ҳам) ходимларга йиллик қўшимча таътил бериш масаласи

7.10. Йиллик таътиллар учун ҳақ тўлаш муддатлари

7.11. Болалик аёл ходимлар учун:

-болани парваришлаш таътиллари вақтини кейинги ҳақ тўланадиган йиллик таътил олиш ҳуқуқини берадиган иш стажига қўшиш шартлари;

-икки ёшга тўлмаган болани овқатлантириш учун бериладиган танаффусларнинг аниқ муддати ва уларни бериш тартиби

7.12. Ходимга иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътиллар бериш шартлари. Муддати икки ҳафтадан кўп бўлган иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган таътиллар вақтини ҳам йиллик асосий таътилни олиш ҳуқуқини берадиган меҳнат стажига қўшиш шартлари

7.13. Ходимларга оилавий сабабларга кўра, шунингдек ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда таълим олаётган ходимларга, иш ҳақи сақланиб қолдириладиган қўшимча таътиллар (меҳнат таътилидан ташқари) бериш шартлари

VIII. МЕҲНАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ

(Мазкур боб бўйича батафсил тавсиялар алоҳида чоп этилади)

IX. МЕҲНАТ ИНТИЗОМИ

9.1.Ходимлар томонидан меҳнат вазифаларини бажарилишини мавжуд меъёрий ҳужжатлар (меҳнат шартномалари, Устав, корхона қўлланмаси, Ички тартиб қоидалари) асосида назорат қилиниши ва амалга оширилиши

9.2.Ходимларни ишдаги муваффақиятлари учун рағбатлантириш турлари, уларни қўллаш тартиби, афзаллик ва имтиёзлар бериш

9.3.Юбилей саналари ва пенсия ёшига етганда рағбатлантириш

9.4.Ходимларнинг корхона (тармоқда)ги узлуксиз меҳнат стажи саналарини нишонлаш

X.ИЖТИМОИЙ ИМТИЁЗ ВА КАФОЛАТЛАР

(Мазкур бобга киритилган ижтимоий тўловлар миқдорини Ўзбекистон Республикасида ўрнатилган энг кам

13

иш ҳақига нисбатан фоиз ҳисобида режалаштириш, шунингдек аввалги йилларда ўрнатилган имтиёзларни имкон қадар сақлаб қолиш мақсадга мувофиқдир).

10.1. Ходимларнинг турли гуруҳлари учун ижтимоий-маиший имтиёзлар, қўшимча ижтимоий суғурталаш, моддий ёрдам кўрсатиш, тиббий хизмат кўрсатиш, дам олиш ва санатория-курортларда даволаш, уй-жой қурилиши масалалари ва ҳоказо

10.2. Меҳнатни муҳофаза қилиш, иш вақти, таътиллар ва бошқа меҳнат шартлари соҳасида ўн саккиз ёшга тўлмаган шахслар учун қўшимча имтиёзлар.

10.3. Таълим муассасаларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиб, ўқув режасини бажараётган ходимлар учун иш жойидан ҳақ тўланадиган қўшимча таътилга чиқиш, қисқартирилган иш ҳафтаси шароитида ишлаш ва бошқа имтиёзлар.

10.4. 2005 йилнинг 1 январидан фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия тизимидаги шахсий ҳисобварақларига маблағ ўтказиб бориш тартиби жорий этилиши муносабати билан ҳамда «Фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 10-моддасига биноан пенсия ёшига яқинлашиб қолган ходимларнинг шахсий жамғариб бориладиган ҳисоб варақларига қўшимча маблағ ўтказишни назарда тутиш, бунинг учун қўшимча маблағнинг миқдори ва ўтказиш муддатларини жамоа шартномасида белгилаб қўйиш мақсадга мувофиқдир.

10.5. 2005 йилни Сиҳат-саломатлик йили деб эълон қилиниши муносабати билан қуйидаги тадбирларни амалга ошириш:

10.5.1. Меҳнат жамоасига алоқадор ногирон, кам таъминланган, кўп болали оилаларга, собиқ байналмилалчи жангчиларга, иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларига, Чернобил АЭСдаги ҳалокат оқибатида нурланиш касаллигига чалинганларга тиббий хизмат кўрсатиш, дори-дармонлар билан боғлиқ сарф-харажатларни қоплаш ва уларга моддий ёрдам бериш;

10.5.2. Ишловчи аёлларга бериладиган туғишгача ва туғишдан кейинги ҳақ тўланадиган таътиллар кунини корхона ҳисобидан узайтириш;

10.5.3. Фарзандлари 2 ёшдан 3 ёшга тўлгунга қадар таътилда бўлган оналарга ҳар ойда моддий ёрдам кўрсатиб бориш;

10.5.4. Кўп болали (4 ва ундан ортиқ боласи бор) аёлларга ойлик маоши сақланган ҳолда иш ҳафтасини 1 соатга қисқартириш;

10.5.5. Мазкур корхонада узоқ йиллар меҳнат қилиб келаётган ходимларнинг вақтинчалик меҳнатга лаёқатсизлик варақалари бўйича тўланадиган нафақаларига қўшимча тарзда тўловлар белгилаб қўйиш

XI. МАДАНИЙ-ОММАВИЙ, ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ-СОҒЛОМЛАШТИРИШ, СПОРТ ИШЛАРИ

11.1.Корхона, ташкилот ва муассасаларда маъ-

14

навият ва маърифат хоналарини ташкил этиш, улар мунтазам равишда фаолият кўрсатиши учун зарур шарт-шароит яратиб бериш.

11.2.Маданият уйлари, саройлари ва клубларнинг моддий-техника негизини мустаҳкамлаш, уларни ўз вақтида таъмирлаб бориш ва жиҳозлаш.

11.3. «Маънавият ва маърифат» хоналари, клублар, маданият саройлари ва уйларини Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари, Мустақиллик йилларида чоп этилган замонавий адабиётлар ҳамда плакатлар ва техник воситалар билан таъминлаш.

11.4. Маданият уйлари, саройлари ва клублар учун хўжалик органлари ҳисобидан меъёрий даражада маблағлар ва штатлар ажратиш.

11.5.Умумхалқ ва касб байрамлари арафасида кам таъминланган, кўп болалик, ёлғиз оилаларга, меҳрибонлик уйлари тарбияланувчиларига хайрия ёрдами кўрсатиш.

11.6.Тарихий ёдгорликлар мавжуд бўлган Республиканинг қадимий шаҳарларига саёҳатлар уюштириш.

11.7.Меҳнаткашлар фарзандларини Янги йил арча байрами томошаларига ташрифини уюштириш, уларни хўжалик органлари маблағлари ҳисобидан байрам совғалари билан тақдирлаш.

11.8.Меҳнат жамоалари ва ўқув юртларида жисмоний тарбия жамоаси ёки клубни тузишга эришиш. Уларда Республика ҳукумати томонидан жорий этилган «Алпомиш» ва «Барчиной» махсус тестлари меъёрий талабларининг бажарилиши учун шароит яратиб бериш.

11.9.Меҳнат жамоаларида хўжалик органлари маблағлари ҳисобидан жисмоний тарбия бўйича йўриқчи лавозимини киритиш.

11.10.Меҳнат жамоаларида ишлаб чиқариш гимнастикасини жорий этиш.

11.11.Корхона, ташкилот ва ўқув юртлари тасарруфидаги спорт иншоотларини зарур жиҳозлар ва анжомлар билан таъминлаш. Турар жой ва ётоқхоналар атрофида спорт майдончалари, кичик заллар қуриш ҳамда керакли спорт жиҳозлари билан таъминлаш.

11.12.Меҳнаткашлар фарзандларини болалар ва ўсмирлар спорт мактабларига кенг жалб этиш, уларни ва ота-оналарини спорт-соғломлаштириш гуруҳларидан имтиёзли равишда фойдаланишлари учун маблағ ажратиш.

11.13.Меҳнат жамоаларида, ўқув юртларида мунтазам равишда спорт турлари бўйича мусобақалар уюштириш, ғолибларни муносиб тақдирлаш, туман, шаҳар, вилоят, Республика ва халқаро мусобақаларда иштирок этишлари учун ҳар томонлама шароит яратиб бериш.

11.14.Болалар соғломлаштириш оромгоҳларининг моддий-техника негизини мустаҳкамлаш, уларни мавсумга ўз вақтида тайёрлаш.

11.15.Оромгоҳларни эстетик жиҳатдан жиҳозлаш, болаларнинг хавфсизлигини таъминлаш бўйича барча чораларни белгилаш.

11.16.Болалар соғломлаштириш оромгоҳларида

15

«Маънавият ва маърифат» хоналари ва бурчаклари, кутубхоналар ташкил этиш ва уларни керакли кўргазмалар ва Президент асарлари, янги бадиий асарлар билан таъминлаш.

11.17.Тасарруфдаги оромгоҳ ходимларини овқатлантиришни арзонлаштириш учун қўшимча маблағлар ажратиш.

XII. МЕҲНАТ НИЗОЛАРИ

12.1. Меҳнат низолари комиссиясини тузиш, унинг миқдорий таркиби ва ваколатлари муддати

XIII. КАСАБА УЮШМА ҚЎМИТАСИ ВА САЙЛАНИБ ҚЎЙИЛАДИГАН КАСАБА УЮШМА ФАОЛЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ КАФОЛАТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ

13.1.Асосий ишидан озод қилинган касаба уюшма ходимларини меҳнат жамоаси аъзоси сифатидаги ҳуқуқлари, уларга корхонадаги барча имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқини бериш, уларнинг корхонада (тармоқда)ги узлуксиз иш стажи сақлаб қолиниши

13.2. Меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакиллар ва меҳнат низолари комиссиялари аъзоларини Халқаро меҳнат ташкилотининг 135-Конвенцияси томонидан муҳофаза қилинадиган меҳнаткашлар вакиллари деб эътироф этиш.

13.3. Касаба уюшма қўмитасига сайланиб, асосий ишидан озод қилинмаган ходимларнинг касаба уюшмаси вазифаларини бажариш учун кетган вақтига ҳақ тўлаш

Жамоа шартномасига иловаларнинг тавсиявий рўйхати

1.Меҳнат муҳофазаси бўйича келишув

2.Ходимларни жорий мукофотлаш тўғрисидаги низом

3.Ходимлар тоифалари учун меҳнатга ҳақ тўлаш тўғрисидаги низом

4.Корхонада қабул қилинган тарификация

5.Кўп йиллик хизматлари учун устама тўлаш тўғрисидаги низом

6.Йил якунлари бўйича рағбатлантириш тўғрисидаги низом

16

7.Навбатдаги меҳнат таътилига кетишда моддий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги низом

8.Моддий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги низом

9.Ходимга тегишли мол-мулкдан фойдаланилганда харажатларни қоплаш тўғрисидаги низом

10.Пенсияга чиқишда бир марталик моддий ёрдам пулини тўлаш тўғрисидаги низом

11.Махсус кийим-бош, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибдаги ҳимоя воситаларини бепул оладиган касб ва лавозимлар рўйхати

12.Ишлаган кунларида бепул совун оладиган касблар рўйхати

13.Ишдан ташқари вақтларда, тунги, кечки вақтларда, дам олиш ва байрам кунларидаги ишлар рўйхати ва бундай ишларга жалб қилиниши мумкин бўлган лавозимлар рўйхати

14. «Ишлаб чиқариш зарурати» деб эътироф этиладиган ҳолатлар мезонлари

15. Қўшимча таътил ва қисқартирилган иш куни ўрнатиладиган ноқулай меҳнат шароитларидаги касб ва лавозимлар рўйхати

16.Тўла моддий жавобгарлик тўғрисидаги шартнома тузиш мумкин бўлган ходимлар рўйхати

17.Йиллик узайтирилган ёки қўшимча таътил ҳуқуқини берувчи лавозимлар рўйхати

18.Ишламаётган ходимлар ўрнига ишлаганда қўшимча тўловларни аниқлаш ва тақсимлаш тартиби тўғрисидаги низом

19.Талаба ва ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш практикасига раҳбарлик қилган ходимлар меҳнатига ҳақ тўлаш тўғрисидаги низом

20.Корхонани капитал таъмирлаш ишлари режаси

21. Қишги-баҳорги ва кузги-қишги мавсумга тайёргарлик кўриш режалари

Юқорида баён қилинган тизимга мувофиқ тузилган жамоа шартномаси ўз кучини шартномада кўрсатилган муддатгача ёки томонлар янги шартнома тузгунларига қадар сақлаб қолади. Унга ўзгартириш ва қўшимчалар киритишда жамоа шартномасини қабул қилишдаги тартиб қўлланилади. Жамоа шартномасининг мазмуни билан барча ходимлар таништирилиши шарт.

Корхона таркиби, структураси, номи ёки раҳбари ўзгариши жамоа шартномаси тақдирига таъсир қилмайди

Корхона мулк эгасини ўзгариши шартномани олти ой ичида қайта тузишни талаб этади. Агар томонларнинг биронтаси музокараларни бошлаш ташаббуси билан чиқмаса, жамоа шартномаси кўрсатилган муддатда ўз кучини йўқотади.

Жамоа шартномаси қандай бажарилганлиги тўғрисида унга имзо чеккан шахслар (корхона комиссияси томонидан тузилган далолатнома асосида) йилида камида бир марта (ёки жамоа шартномасида белгиланган муддатларда) меҳнат жамоаси умумий йиғлиши (конференцияси) олдида ҳисобот берадилар.

Ўзбекистон КУФК меҳнаткашлар ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш бўлими

ШАНБА – ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

Футбол-тест
КУЧИНГИЗНИ СИНАБ КЎРИНГ

1.Бу йилги Конфедерациялар Кубоги мусобақаси қайси мамлакат «яшил майдон»ларида бўлиб ўтади?
A) Япония
B) Германия
C) Мексика
D) Англия

2.Аргентиналик Габриэл Калдерон Осиёдаги қайси миллий терма жамоанинг бош мураббийи ҳисобланади?
A) Саудия Арабистони
B) Қувайт
C) Сурия

D) Қатар

3.«Милан» ҳужумчиси Андрей Шевченко қўлга киритган нуфузли соврин...
A) Европа чемпионлар лигаси ғолиби
B) «Олтин бутса»
C) Мамлакат кубоги
D) «Олтин тўп»

4. Европа чемпионлар лигаси (ўша пайтдаги чемпионлар кубоги) тарихидан энг сермаҳсул ўйин сифатида ўрин олган учрашув қайси жамоалар иштирокида бўлиб ўтган?
A) «Фейеноорд» – «Рейкьявик»
B) «Манчестер Юнайтед» – «Фенербахче»
C) «Порту» – «Депортиво»
D) «Барселона» – «Милан»

5.Футболдаги энг биринчи қонун-қоидалар қачон ва қаерда расман тасдиқланган?
A) 1863 йил, Англияда
B) 1914 йил, Анлияда
C) 1862 йил, Бразилияда
D) 1930 йил, Италияда

6.«2004 йилнинг энг яхши футболчиси» совринини қўлга киритган футболчи ким?
A) Ривалдо
B) Роналдиньо
C) Роналдо
D) Роберто Карлос

7.Мамлакатимиз мини футбол жамоасини топинг.
A) «Олимпиячи»
B) «Навбаҳор»
C) «Олимпик»
D) «Андижанка»

8.Ҳозирда Голландиянинг «Фейеноорд» жамоасини бошқараётган мозий юлдузи кимлигини биласизми?
A) Йохан Кройфф
B) Марко ван Бастен
C) Роналд Куман
D) Рууд Гуллит

Мардлар майдонда синалади

Ўзбекистон мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти Косон туман кенгаши асосан уч йўналиш бўйича фаолият кўрсатмоқда.

САЖДАГОҲ КАБИ МУҚАДДАС

Қуролли кучлар сафига техник мутахассислар ҳамда халқ хўжалигига ҳарбий-амалий аҳамиятга эга бўлган оммавий-техник касблар бўйича кадрлар тайёрлаш, ёшларни ҳарбий-хизматга, Ватанни ҳимоя қилиш билан бирга уларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, спортнинг техник ва амалий турларини ривожлантириш ишлари юқори савияда олиб борилаяпти. Мазкур вазифаларни амалга оширишда Ўзбекистон Республикасининг «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Қонуни, «Ватанпарвар» ташкилотининг Низоми, Республика мудофаа вазирининг «Мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилотларида Ўзбекистон Қуролли кучлари учун чақирилувчиларни ҳарбий-техник мутахассисликларга тайёрлаш бўйича қўлланмани амалга киритиш тўғрисида»ги буйруғи, республика Вазирлар Маҳкамасининг бир қатор қарорлари ҳамда Президентимиз Фармонлари, «Ватанпарвар» Марказий кенгашининг кўрсатма ва йўриқномалари асосида фаолиятни янада такомиллаштириш учун қулай имкониятлар яратди.

Ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси оммавий касбдаги ходимлар тайёрлаш ҳамда ҳарбий аҳамиятга молик спорт турларини ривожлантириш йўлидаги муаммолар ечимига катта ёрдам беряпти.

– Анъанага кўра ҳар йили 14 декабрдан 14 январгача оммавий мудофаа ишлари ойлиги, «Ватанпарварлик» тадбирлари ўтказилади. Жорий йилда туман ҳокимлиги раҳбарлигида туман мудофаа ишлари бўлими, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати туман кенгаши, туман халқ таълими бўлими, хотин-қизлар қўмитаси, маданият бўлими билан ҳамкорликда Ватан ҳимоячилари кунига бағишлаб «Мустаҳкам тинчлик – барқарор хавфсизлик, осойишта ҳаёт ва тараққиёт гарови», «Терроризм – тараққиёт душмани», «Ватан – саждагоҳ каби муқаддасдир» каби долзарб мавзуларда суҳбатлар ўтказилди, - дейди туман кенгаши раиси Аҳадулла Собиров.

Ватан ҳимоячилари кунида туман ҳокимлиги ташаббуси ҳамда ҳамкор ташкилотлар билан қисмларга бориб зобит ва аскарлар билан учрашувлар уюштирилиб, уларни яшаш шароити, хизмат бурчларига садоқат билан қарашлари, бир пиёла чой устида суҳбатлар ўтказилди.

Мустақиллик шарофати туфайли мамлакатимизда эришилган ютуқларни таннум этувчи миллий мафкура, миллий ғоя ва ватанпарварликни мадҳ этувчи «Соғлом авлод», «Она ва бола», «Қарияларни қадрлаш», «Обод маҳалла», «Меҳр ва мурувват», «Осойишталик ва тинчлик», «Спортчи ёшлар ҳаёти ва фаолияти» мавзуларда турли тадбирлар ўтказиб келинмоқда.

Тумандаги ташкилот, корхона, мактаблар, коллежларда, хўжаликлар ва фуқаролар йиғинларида «Бизни ҳеч ким ҳеч қачон танлаган йўлимиздан қайтара олмайди» мавзусида йиғилишлар ўтказиб, «Ватанпарвар» ташкилотининг 90 та бошланғич ташкилотларида ана шу мавзуларда суҳбатлар ўтказилди. Унда халқимизни доимо сезгир, ҳушёр ва огоҳ бўлиб яшаш, миллат тили ва динидан қатъи назар ҳар бир юртдошимиз учун бош вазифа эканлиги тушунтирилди.

Ташкилот асосан хўжалик ҳисобида фаолият кўрсатиб, халқ хўжалиги учун малакали кадрлар тайёрлаш, аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш бўйича ҳам иш олиб боряпти. Ўтган 2004 йилда «ВС» тоифа бўйича 89 нафар, «В» тоифа бўйича 202 нафар малакали ҳайдовчилар тайёрланди.

«Ватанпарвар» ташкилотида асосий соҳалардан бири бўлган спортнинг техник ва амалий турларини ривожлантиришга катта аҳамият берилмоқда. Ёшлар тарбияси кўп қиррали ва машақкатли жараён. Мамлакатимиз келажаги бўлмиш ёшларни маънавий жиҳатдан бой, жисмонан бақувват ва соғлом, Ватан ҳимоясига ҳар доим шай бўлиб туришлари учун спортнинг ўрни алоҳида. Шу жиҳатдан ташкилотда 40 дан ошиқ спорт турлари фаолият кўрсатяпти. Шунингдек, 5 та спорт тўгараги картинг, дуатлон, ҳарбий амалий кўпкураш, миллиқдан нишонга ўқ отиш, фигурали ҳайдаш турлари фаолият кўрсатмоқда.

«Ватанпарвар» ташкилоти туман кенгаши халқимизнинг миллий турмуш тарзи, урф-одатлари ва қадриятлари қайта тикланаётган бир пайтда ёшларни ҳар томонлама баркамол қилиб тарбиялашда олдинги сафда бормоқда.

Шавкат СУЛТОНОВ,
«Ишонч» мухбири

"ЖАЗ" МУСИҚАЧИЛАРИНИНГ ФЕСТИВАЛИ

Пойтахтдаги Таъсвирий санъат кўргазмалар залида "Жаз" мусиқасида ижод қиладиган санъаткорларнинг анъанавий фестивали очилиш маросими бўлиб ўтди.

Унда ўтган мавсумда пойтахтимиздаги "Жаз" мусиқа йўналишида ижод қиладиган барча мусиқа ижодкорлари таклиф этилди. Бўлиб ўтган тадбирга ижодкор ва журналистлардан ташқари санъатшуносслар ва жуда кўплаб муҳлислар ташриф буюришди. Бундай тадбирни ўтказишдан асосий мақсад Ўзбекистонда "Жаз" мусиқа йўналишини оммалаштириб, уни мамлакатимизда ривожлантиришдир. Тадбир "Жаз" мусиқасининг ёркин юлдузи Каунт Байснинг юз йиллигига бағишланди. Айниқса, Россиядан таклиф этилган "Жаз" мусиқа усталари барчани ҳайратда қолдирди. Учинчи бор ўтказилаётган фестивал энди ҳар йили ўтказилиши ташкилотчилар томонидан келишиб олинди.

"Туркистон пресс"

Ўзбекистон дубляж санъати, бемалол айтиш мумкинки, МДҲ давлатлари ичида салмоқли мавқега эга.

ЎЗБЕК ДУБЛЯЖИ:
кимлардан нимани ўргандим?

1979 йиллар Ўзбекфильмга қатнай бошлаганман. Дунё таниган забардаст актёрларнинг бевосита суҳбатидан баҳраманд бўлганман. Биргаликда дубляжда оз-моз иштирок этганман. Собит ака, Қобил ака, Софа опа, Ильёс ака ва яна бир қанча дубляж санъати нуфузини оширган, унинг катта диапазонини кўрсата олган устозлардан сабоқ олганман. Омон Абдураззоқов, Воҳид Қодиров, Рауф Болтаев, Римма Аҳмедова, Лола Бадалова, Эркли Маликбоева, Света Норбоева, Тўлқин Тожиев, Обид Юнусов, Ёқуб Аҳмедов, Гулчеҳра Жамилова, Турғун Азизов, Наримон Латипов, Мукамбар Раҳимова ва яна бир қанча ўзбек дубляж санъати ифтихорларига издош бўлганимдан фахрланаман.

Негадир Ҳамза Умаров микрофон олдига боришларидан олдин ўрта тишларининг орасига қоғоз тиқиб олардилар. Кейин суриштириб билсам, Ҳамза аканинг тишлари ораси сал очиқроқ экан. Баъзи ҳарфларни талаффуз қилганларида ҳуштак чиқиб кетмаслиги учун шундай қиларканлар. У киши залга киришлари билан ҳамма микрофон олдини бўшатарди. Эркатой санъаткорга нисбатан «дубляж қироли» келди, деб қўйишарди бир-бирларига. Устоз аввало экранда кетаётган кино тасвирига диққат билан тикилардилар. Кейин эса микрофон олдидаги таржимага кўз югуртирардилар. Фавқулодда ўзлари таржима қилиб, экрандаги актёрни ўзбекча гапиртириб юборардилар. Атрофдаги актёрлару дубляж режиссёрлари қарсак чалиб юборишарди. Кейин Ҳамза ака «Таржима жуда бадиийлашиб кетибди, ҳаётга яқинроқ бўлсин, деб шундай қилдимда», дердилар жиддий оҳангда.

Оммавий саҳналар келганда биз ёшларни залга чиқаришар, ҳар биримизга биттадан вазифа беришар, ўша заҳоти ёзиб, сўнг ўзимизга эшиттириб хатоларимизни эринмасдан тушунтиришарди: «Аввало кинони бошидан охиригача кўриш керак. Нима ҳақидалигини, актёрлар қандай ҳолатда эканлигини алbatта ҳис қилиш керак, болаларим» - деб уқтиришарди. 2 - 3 йил «Ўзбекфильм» студиясига қатнадим. Залнинг охирида ўтириб ўрганардим. Кейин Мукамбар опа Раҳимова аста-секин мени кичик-кичик эпизод ролларга овоз бердирадиган бўлди, елкамга урриб - экранга қара, актёрнинг ҳолати қанақа? Сенинг овоз беришинг-чи? У актёрнинг оғзи очилди, сен кеч бошлаяпсан ва эрта тугатаяпсан. Ахир, ролинг ҳали гапиряпти-ку. Паузаларини ўлчаб олгин-да, болам. Мана бу ерда актёринг стулдан турди. Унинг овози қани?..», - дердилар.

Мени катта актёрлар салобати босиб, роса довдирардим. Экранга қарасам, сўзига қаролмасдим. Сўзига қарасам, экранга кечикиб қолардим. Шу тариқа 10 - 15 марта биронта жумла учун режиссёр қўлида, унинг ўгитида 2-3 соат қолиб кетардим. Терлаб-пишиб залдан ташқарига чиқаман. Обид Юнусов «Қалай, роса терлаб чиқдингми? Шунақа, дубляжнинг нонини ейиш осон эмас. Мана шу жараённи сабр-тоқат билан ўтказсанг, одам бўласан, бўлмаса қовушолмай юраверасан» - деб мени нарда ўйинига таклиф қилардилар. «Обид ака, мен ўйнашни билмайман», - дейман бу улуғ актёр билан ўйнашга ҳаддим сиғмай. «Ие, нардани билмасанг, мана шоҳмот ўйнай қоламиз!», - деб тихирлик қилардилар. Ташқарида 20-30, гоҳида 40-45 та актёрлар йиғилиб қолишарди. Токи ўзларининг овоз берадиган жойлари келмагунча ташқарида кутиб ўтиришарди. Баъзида бир-икки кунда навбат тегарди. Ўша пайтда кимлардир нарда, кимлардир шоҳмот ўйнашиб ўтиришар, яна кимлар баҳс-мунозара қилишарди. Обид ака мени ҳам суҳбатга тортганлар.

Мен бу буюк актёрлардан овоз бериш сирларини ўрганиш учун етти йил студияга қатнадим. Кейин режиссёрлар салобатлироқ ролларга овоз беришим учун бадиий кенгашга тавсия ёзиб беришди. Ўша пайтлар Камолиддин Усмонов режиссёр ёрдамчиси бўлиб ишлардилар. Студияни актёрлар билан таъминлаб бериш у кишининг асосий вазифалари эди. Бир гал Камолиддин ака бир ҳиндча фильмни ўзбек тилига мустақил ўгирдилар. Ва мени иккинчи, салбий ролга таклиф қилдилар. Бош қаҳрамонлар Римма Аҳмедова ва Ҳожиакбар Нурматовлар эди. Римма опанинг овозига жуда қизиқардим. Бир пайт мен овоз бераётган ролнинг роса куладиган жойи келиб қолди. Мен ҳеч кулолмайман. Куламану овозим ичимга тушиб кетади. Лекин Камолиддин ака «бу йигитчанинг шу кулиши ҳам экрандаги қаҳрамон ҳаракатига тушяпти!», дедилар. Хуллас, шу кулги экранда қоладиган бўлди. Мен биринчи марта Клара Жалилованинг тасвир ортидаги овозларида фамилиям жаранглаганини эшитиб, йиғлаб юборай дедим. Ҳар сафар намойиш этилиб бўлгач - кино охирида жаранглайдиган бу сирли овоз, мени ҳам эълон қилди. Бундан ортиқ бахт йўқ эди...

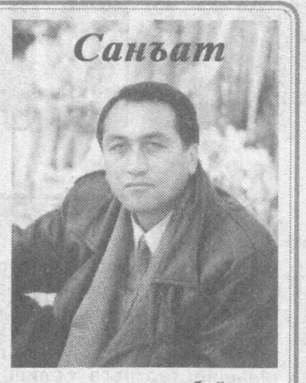

Боир ХОЛМИРЗАЕВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист,
М. Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институти катта ўқитувчиси

Болалигида кураш тушмаган ўзбек йигити бўлмаса керак. Тўй-тантаналар, катта йиғинлар курашсиз ўтмаган. Ҳар бир ўзбек хонадонида курашга катта эътибор берилган.

Матбуот анжумани

КУРАШИМИЗ ОДИМИ

Азалий қадриятимиз бўлган ўзбек курашининг дунёга чиқиши халқимизнинг энг буюк орзуларидан бири эди. Мустақиллик йилларида Юртбошимиз ташаббуслари билан курашимизни жаҳон бўйлаб кенг тарғиб этиш мақсадида 1999- йилда Халқаро Кураш Ассоциацияси тузилди. Ўтган қисқа вақт давомида Кураш конфедерациялари (Африка, пан-Америка, Европа, Океания , Осиё) ташкил этилди. Биргина ўтган йил бошида ХКА аъзолари сони 47 та давлатни ташкил этган бўлса, йил якунига келиб уларнинг сони 73 тага етди. Айни дамда Австрия, Албания, Саудия Арабистони, Индонезия, Мексика, Колумбия, Никарагуа,Гондурас, Гаити каби 30 дан ошиқ мамлакатлар ХКАга аъзо бўлиш истагини билдирган. Бу давлатлар 2005 йилда ХКА аъзосига айланиши кутилмоқда.

Куни кеча пойтахтимиздаги муҳташам «Дедеман» меҳмонхонасида Халқаро Кураш Ассоциациясининг 2004 йил якунларига ҳамда жорий йилда бўлиб ўтиши кутилаётган турли чемпионатлар, турнирлар ва мусобақалар режасига бағишланган матбуот анжумани бўлиб ўтди. Унда ХКА Бош котиби Умид Ёқубов, Ўзбекистон Қаҳрамони шоир Абдулла Орипов, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги ходими Ориф Зокиров, ХКА курашни ривожлантириш жамғармаси раиси Ҳабибулло Тожиев ва бошқалар сўзга чиқдилар.

- Юртбошимиз томонидан «Сиҳат -саломатлик йили» деб эълон қилинган жорий йил миллатни ҳам маънавий, ҳам жисмоний жиҳатдан юксалтириш тамойилларига хизмат қилади. Ўзбек номини дунёга кўтаришда курашнинг ўрни катта бўлди, - деди Абдулла Орипов. - Курашни янада кенг ривожлантириш учун юксак даражада эътибор ва масъуллик керак бўлади.Ўзбек каломларининг жаҳонда баралла жаранглаётгани ҳазилакам гап эмас. У ҳар биримизга ғурур бағишлайди.

Дарҳақиқат, 2004 йил мобайнида қитъавий Конфедерациялар ва Кураш Миллий федерациялари билан ҳамкорликда 60 дан ортиқ халқаро мусобақалар ташкиллаштирилиб, ўзбек каломлари янгради. Ўзбек халқининг азалий ғурури бўлган кураш учун жорий йил янада сермаҳсул бўлиши кутилмоқда. Кураш оиласининг аъзо давлатлар сони 2005 йилда юздан ошиб кетади. Бундан ташқари, ХКАнинг мусобақалар тақвими ўтган йилга нисбатан яна ҳам кенгроқ ва тиғизроқ кўриниш олади. Аъзо давлатлар сонининг ошиши, ХКАнинг асосий мақсади, ўзбекнинг миллий қадрияти бўлган курашни, олимпия спорт турлари сафидан ўрин олишини тезлаштиради.

Абдулҳай ЮНУСОВ,
«Ишонч» мухбири

ОЛАМ-ОЛАМ ҚУВОНЧ БАҒИШЛАДИ

А. Чехов номидаги Самарқанд рус драматик театри Бухорода ўзининг янги йил дастури билан иштирок этди. Гастроллар Россия Федерациясининг Ўзбекистондаги элчихонаси ҳамда "Ҳамжиҳатлик ва мурувват" маркази ҳамкорлигида ташкил этилди.

Самарқанд театри актёрлари "Бўғирсоқ" эртак-спектаклини янги талқинда намойиш этишди, севимли эртаклар қаҳрамонлари иштирокида байрам томошаларини кўрсатишди.

Театр директори Эмма Мирзаеванинг "Туркистон-пресс" мухбирига таъкидлашича, томошалар болаларга олам-олам қувонч, катта завқ бағишлади. Жорий йилда ушбу театр труппаси Бухорога яна келиш ниятида эканлигини билдирди.

Биз билган, билмаган дунё

ТОҒЛАР ОША, ДАРЁЛАР ОША...

Нодирмуҳаммаднинг буйруғи билан «Баҳрул асрор» асарини ёзган Маҳмуд ибн Вали ҳам Жаҳонгиршоҳ даврида 1625 йилда савдо карвонига қўшилиб, Ҳиндистон ва Сарандиб (Цейлон) тарафлар бўйлаб сайёҳатга чиқиб, ҳукмдор билан учрашади. У 1631 йилда Балхга қайтгач, кейинчалик Нодирмуҳаммад саройида хизматини давом эттиради. Асли Балхда туғилган Маҳмуд ибн Вали ўзининг етти жилддан иборат «Баҳрул асрор» номли қомусий асарини Бобурийлар диёрини кезиб чиққандан кейингина ёзиб тамомлайди. 1642 йилларда ёзилган бу асар тарих, адабиёт, астрономия, биология, география, минерология ва ботаника фанларини ўз ичига қамраб олган. Жаҳонгиршоҳнинг рухсати билан Пешовар, Лоҳур, Деҳли, Агра, Ҳайдаробод, Калькутта ва Бомбейда бўлган олим у ерда етти йилга яқин тадқиқот олиб бориб, ҳинд халқининг урф-одатлари, тарихи, маданияти ва осори-атиқалари ҳақида қимматли маълумотларни беради.

XVI асрда Ҳумоюннинг ўғли Акбаршоҳга атаб уч китоб ёзган Абулфазл Алломийнинг «Акбарнома»си ҳам бобурийлар давлати билан Бухоро хонлиги ўртасидаги ўзаро қардошлик алоқаларини ва сиёсий муносабатларни ўрганишда муҳим манба ҳисобланади.

Ҳасанхўжа Нисорий ҳам ўз тазкирасида XVI асрда турли ижтимоий сабаблар билан Бобурийлар хизматига борган ўнлаб йирик сўз санъаткорлари, шоир, олим, дин аҳиллари ва турли ижтимоий табақага мансуб кишилар номини тилга олади. Жумладан, сухандон олим Низомуддин Абдулбақо, Мавлоно Шаҳобиддин, Мавлоно Фозил Андижоний, ҳикмат ва каромат илмининг устаси Шайх Жамол, амир Мирзо Иброҳим Жоний, ҳазрати шайх Зайнуддин Хофийнинг мажид авлодларидан шайх Абдул Важд, Комрон шоҳнинг кўкалдоши Маҳрам Кўка, Ҳамдам Кўка, Мавлона Хожа Ҳусайн Марвий, Мавлоно Маҳрамий, Амир Музаффар туркман, Ҳофизи Калоннинг ўғли Хожа Ярқо, Мавлоно Ниёзий, Байрамхон мулозиматида бўлган шоир Саҳмий, қизиқчи-масхарабоз Мавлоно Зарифийлар бевосита Бобурийлар сулоласида хизматда бўлган.

Хожа Аҳрорнинг невараси «Мақомати Хожа Аҳрор» китобининг муаллифи Хожа Абдулҳақ ҳам 1531 йилгача Бобурийлар ҳузурида Аграда яшаган. Ҳасан Нисорийнинг ўзи ҳам 1553-56 йиллар орасида Ҳиндистонда бўлиб қайтган.

Мақолада биз тилга олиб ўтган Бобурийларни қидириб, улардан нажот топиб умргузаронлик қилган ўнлаб кишилар бамисоли дарёдан бир томчи. Уларни чуқур ва атрофлича тадқиқ этиб, 300 йилдан ортиқроқ давр ичида қилинган борди-келдилар самарасини тадқиқ этиш, ўзаро иқтисодий, сиёсий ва маданий алоқаларимиз илдизини ривожлантиришга ёрдам берган минглаб мовароуннаҳрлик тарихчи, шоир, олим, ҳунарманд, ошпаз, новвой ва турли даражадаги санъат аҳиллари ўрганиш бугунги маънавиятимиз ривожига катта ҳисса бўлиб қўшилади.

Маҳмуд НАЗАРОВ,
филология фанлари номзоди

Ним табассум

Икки қария гаплашишяпти.
- Ёшлигимда қандай бўлсам, ҳозир ҳам ўшандай бақувватман.
- Буни қаёқдан биласан?
- Дарё бўйида ётган анави тегирмон тошини кўраяпсанми? 18 ёшимда мен уни ўрнидан жилита олмасдим. Ҳозир ҳам жилита олмайман.

* * *

Бир зиёфат вақтида хотин эрига деди:
- Уялмайсизми? Коньяк олгани буфетга ўн беш марта бордингиз-а!
- Ташвиш қилма! Мен ҳар гал коньякни сенга деб оляпман.

* * *

- Менинг хотиним ҳамма нарсани хомлигича ейиш фойдали дейди.

- Менинг хотиним ҳам овқат пиширишни ёмон кўради.

* * *

Йигит севган қизининг отасига мурожаат қилди:
- Сизга жиддий масалада мурожаат қиляпман: қизингизнинг менга тегишига розилик берасизми?
- Яхши йигит, сиз ичасизми?
- Раҳмат! Лекин, келинг, аввал ишни битирайлик.

* * *

- Сиз ҳали шеърингизни ҳеч кимга ўқиб берганингиз йўқми?
- Йўқ.
- Унда нега кўзингизнинг таги кўкарган?

* * *

- Мен ўзимнинг врачлик фаолиятимда фақат бир марта хатога йўл қўйганман.
- Қанақа хатога?
- Бир миллионерни миллионер эканини билмай, икки марта келганидаёқ тузатиб юборганман.

* * *

- Кеча яна қаҳвахонадан чиқаётганингни ўзим кўрдим.
- Нима, у ерда ётиб қолишим керакмиди?

* * *

- Бир гал Африкада жунглида бир дарахтнинг тагида тунаб қолишга тўғри келди. Биласизми, кечаси орқа томондан шер келиб қолса бўладими? У шу қадар яқин келдики, бўйнимда нафасини ҳис қилдим.
- Хўш, нима қилдингиз?
- Ёқамни кўтариб олдим.

* * *

Бир аёл дугонасига телефон қилди:
- Биласанми, мен ажралиш сари биринчи қадамни қўйдим.
- Қанақа қадам экан?
- Эрга тегдим.

* * *

- Сут сотувчи аёл ҳақида фикрингиз қандай?
- О, у жуда олижаноб ва ҳалол аёл. У ҳатто сутга сув аралаштирганида ҳам сувни, албатта, қайнатиб солади.

* * *

Ходим бўлим мудиридан рухсат олиб, синглисининг тўйига кетипти. Қайтиб келгач, мудир уни ёлғончиликда айблаб, қаттиқ уришипти.
- Нега мени ёлғончи дейсиз?
- Чунки мен синглингизга қўнғироқ қилдим. У эрга тегаётганим йўқ? деди.
- Ундай бўлса, бу воқеада битта эмас, иккита ёлғончи бор.
- Қанақасига иккита?
- Қанақасига бўларди? Менинг, умуман, синглим йўқ.

ISHONCH
МУАССИС: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясия

Бош муҳаррир Мирғиёс ҚАЮМОВ

Таҳрир ҳайъати:
Эркин Воҳидов, Сайёра Рашидова, Жория Алимхўжаева, Маъмура Одилова, Маҳмуджон Расулов, Элёр Ёқубов, Зайниддин Рихсиев (бош муҳаррир биринчи ўринбосари), Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари «Ишонч-Доверие»), Мирзоҳид Содиқов, Шамсиддин Эсонбоев, Қудратилла Рафиқов, Мирфозил Олимов.

E-mail: ishonch@dostlink.net; ishonch1@dostlink.net

ТЕЛЕФОНЛАР:
Котибият 56-52-78;
Хатлар бўлими 56-85-43;
Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган
Босишга топшириш вақти - 21.00
Топширилди - 20.40

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи: 133; 134
Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 035-рақам билан рўйхатга олинган.
IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.
«Шарқ» нашриёт—матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Тиражи: 17262 Буюртма Г— 016 23456